

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5407]-EXT-11

M.A. (Part-I) EXAMINATION, 2018

(For External)

SOCIOLOGY

(SC-01 : Classical Sociological Tradition)

And

(SC-04 Methodology of Social Research)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (i) Discuss the social and intellectual background of the emergence of Sociology.
- (ii) Elucidate on Marx's theory of 'Base and Superstructure'.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (i) Explain Weber's contribution to methodology of Sociology.
- (ii) Elucidate on Durkheim's concept of social fact.

3. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (i) What is positivism ? What are the features of Vienna Circle's Positivism ?
- (ii) Examine ethnography as a qualitative research strategy.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (i) Elucidate on Feminist standpoint theory.
- (ii) Explain the case study as a qualitative method of social research.

5. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Triangulation
- (ii) Structured Interview
- (iii) Post-structuralism
- (iv) Class struggle
- (v) Egoistic suicide
- (vi) Colonialism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) समाजशास्त्राच्या उदयामागील सामाजिक व बौद्धिक पार्श्वभूमीची चर्चा करा.
- (ii) मार्क्स यांच्या पाया (Base) आणि इमला (Superstructure) या संकल्पनांची टीकात्मक चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) समाजशास्त्राच्या पद्धतीशास्त्रातील वेबरचे योगदान स्पष्ट करा.
- (ii) दुर्खेमची सामाजिक तथ्यांची संकल्पना स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) प्रत्यक्षवाद म्हणजे काय ? विएन्ना सर्कलच्या प्रत्यक्षवादाची वैशिष्ट्ये कोणती ?
- (ii) गुणात्मक संशोधन पद्धती म्हणून लोकालेख पद्धतीचे परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) स्त्रीवादी भूमिदृष्टीचा (Standpoint) सिद्धांत विशद करा.
- (ii) गुणात्मक संशोधन पद्धती म्हणून व्यष्टी अध्ययन पद्धती स्पष्ट करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा : [20]
- (i) त्रिकोणमिती/त्रिकोणीय पद्धती
- (ii) संरचित मुलाखत
- (iii) उत्तर-संरचनावाद
- (iv) वर्गसंघर्ष
- (v) अहंवादी आत्महत्या
- (vi) वसाहतवाद.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5407]-EXT-12

M.A. (Part I) EXAMINATION, 2018

(For External)

SOCIOLOGY

SC-02 : Sociology of India

and

SC-03 : Introduction to Sociological Theories

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (a) Critically analyze the formation of Sociology in India.
 - (b) Discuss the Subaltern perspective on Indian society.
2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (a) Elucidate on Leela Dube's Feminist approach.
 - (b) Critically examine the major forms of stratification in India.
3. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (a) Critically evaluate Dahrendorf's contribution to Conflict theory.
 - (b) Examine Goffman's Dramaturgical Analysis.
4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (a) Critically evaluate Peter Burger's views on social construction of reality.
 - (b) Explain Levi-Strauss' contribution of Structuralism.

P.T.O.

5. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Indian Sociology in crisis
- (2) AGIL Model
- (3) Features of Urban society in India
- (4) Meaning of Ethno methodology
- (5) Mahatma Phule's views on Satyadharma
- (6) Indology.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]
(अ) भारतातील समाजशास्त्राच्या जडणघडणीचे टीकात्मक विश्लेषण करा.
(ब) भारतीय समाजाच्या अभ्यासाचा उठावात्मक दृष्टिकोनावर चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]
(अ) लीला दुबे यांचा स्त्रीवादी दृष्टीकोन विशद करा.
(ब) भारतातील स्तरीकरणाच्या प्रकारांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]
(अ) डहेरेन्डोर्फ यांच्या संघर्ष सिद्धांतातील योगदानाची मीमांसा करा.
(ब) गॉफमन यांच्या नाट्यकलाशास्त्रीय विश्लेषणाचे परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]
(अ) वास्तवाच्या सामाजिक जडणघडणीसंबंधी पीटर बर्जर यांच्या विचारांचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
(ब) लेवी स्ट्रास यांच्या संरचनावादामधील योगदान स्पष्ट करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा : [20]

- (1) भारताच्या समाजशास्त्रावरील संकट
- (2) AGIL मॉडेल
- (3) भारतातील शहरी समाजाची वैशिष्ट्ये
- (4) लोकजीवन पद्धती (लोकविधि विज्ञान) शास्त्राचा अर्थ
- (5) महात्मा फुले यांचे 'सत्यधर्मावरील विचार'
- (6) प्राच्य विद्या.

munotes.in

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5407]-EXT-13

M.A. (Part I) EXAMINATION, 2018

(For External)

SOCIOLOGY

SO-01 : Agrarian Society in India

and

SO-05 : Sociology of Education

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
 - (1) Discuss the Feminist and Subaltern approaches to study peasant society.
 - (2) Describe feudalism as one of stage of development of agrarian society.
2. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
 - (1) Critically analyse Michel Lipton's views on urban bias and neglect of rural.
 - (2) Critically evaluate agrarian movements in India.
3. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
 - (1) Explain Gramsci's contribution to sociology of education.
 - (2) Evaluate John Halt's contribution to philosophy of education.
4. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
 - (1) Discuss Mahatma Gandhi's contribution to education in India.
 - (2) Examine the impact of globalization on education in India.

P.T.O.

5. Write short notes on any *four* of the following within **100** words each : [20]

- (1) Features of agrarian society
- (2) Consequences of colonial land settlement
- (3) Panchayati Raj
- (4) Impact of colonial education
- (5) Child labour and education
- (6) Parson's contribution to sociology of education.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
 - (1) कृषक समाजाचा अभ्यास करण्यासाठी वापरल्या जाणारा स्त्रीवादी आणि शोषित दृष्टिकोनांची चर्चा करा.
 - (2) कृषक समाजाच्या विकासाचा एक टप्पा म्हणून सरंजामशाही व्यवस्थेचे वर्णन करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
 - (1) नागरी पूर्वग्रह आणि दुर्लक्षित ग्रामीण यावरील माईकल लिपटन यांच्या विचारांचे चिकित्सात्मक विश्लेषण करा.
 - (2) भारतातील कृषक चळवळींचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
 - (1) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राला ग्रामसी यांनी दिलेले योगदान स्पष्ट करा.
 - (2) शिक्षणाच्या तत्वज्ञानातील जॉन हॉल्ट यांचे योगदान विशद करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
 - (1) भारतातील शिक्षणातील महात्मा गांधींच्या योगदानावर चर्चा करा.
 - (2) भारतातील शिक्षणावर जागतिकीकरणाच्या झालेल्या परिणामांचे परीक्षण करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

- (1) कृषक समाजाची वैशिष्ट्ये
- (2) वसाहतवादी जमीन धारणांचे परिणाम
- (3) पंचायती राज्य
- (4) वसाहतवादी शिक्षणाचे परिणाम
- (5) बालकामगार आणि शिक्षण
- (6) शिक्षणाच्या समाजशास्त्रातील पार्सन्स यांचे योगदान.

munotes.in

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5407]-EXT-14

M.A. (Part I) EXAMINATION, 2018

(For External)

SOCIOLOGY

SO-02 : Sociology of Social Movements

and

SO-06 : Sociology of Media

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]

- (1) Critically evaluate the relationship between social movements and social change.
- (2) Critically examine structural-functional approach to the study of social movement.

2. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]

- (1) Describe the environmental movement in India with specific reference to its ideological base and leadership.
- (2) Analyse the challenges posed by globalization to social movements.

3. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]

- (1) 'Media reproduces inequality in the society.' Critically comment.
- (2) Explain the method of discourse analysis.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
- (1) Critically analyse the programmes in transnational television.
 - (2) Elucidate the representation of gender in Bollywood cinema post 1990s.
5. Write any *four* short notes on the following within **100** words : [20]
- (1) Types of social movement
 - (2) Role of civil society in social movements
 - (3) Marxist approach to the study of social movement
 - (4) Hegemonic ideology in Indian cinema
 - (5) Emergence of satellite television
 - (6) Growth of regional cinema.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) सामाजिक चळवळी आणि सामाजिक परिवर्तन यांच्यामधील संबंधाचे चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा.
 - (2) सामाजिक चळवळीच्या अध्ययनासाठीच्या संरचनात्मक प्रकार्यवादी दृष्टिकोनाचे चिकित्सात्मक परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) विचारप्रणाली आधार आणि नेतृत्वाच्या संदर्भात भारतातील पर्यावरणीय चळवळीचे वर्णन करा.
 - (2) सामाजिक चळवळीपुढे जागतिकीकरणाने निर्माण केलेल्या आव्हानांचे विश्लेषण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) प्रसारमाध्यमातून समाजातील विषमतेचे पुनरुत्पादनच होते. यावर चिकित्सात्मक टिप्पणी करा.
 - (2) चर्चाविश्व विश्लेषणाची पद्धत स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) राष्ट्रातील दूरचित्रवाणीतील कार्यक्रमांचे चिकित्सात्मक विश्लेषण करा.
 - (2) 1990 नंतरच्या काळात बॉलीवुड चित्रपटांमधून लिंगभाव सादरीकरण कसे होते ते विशद करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा : [20]
- (1) सामाजिक चळवळीचे प्रकार
 - (2) सामाजिक चळवळीमध्ये नागरी समाजाची भूमिका
 - (3) सामाजिक चळवळीच्या अध्ययनासाठीचा मार्क्सवादी दृष्टिकोन
 - (4) भारतीय चित्रपटात अधिसत्तावादी विचारप्रणाली
 - (5) उपग्रहीय दूरचित्रवाणीचा विकास
 - (6) प्रादेशिक चित्रपटांचा विकास.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5407]-EXT-15

M.A. (Part-I) EXAMINATION, 2018

(For External)

SOCIOLOGY

(Optional Paper)

(SO-03 : Political Sociology

And

SO-7 : Health and Society)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (i) Discuss relationship between Society and Polity.
 - (ii) Explain the contribution of Marxist tradition to Political Sociology.
2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (i) Examine Hindutva politics in India.
 - (ii) Distinguish between social movements and new social movements.
3. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (i) Discuss the role of NGO in health sector.
 - (ii) Elaborate issues and problems of rural health in India.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]

- (i) Describe social causes of Sickness.
- (ii) Explain the concepts of health, medicine and illness.

5. Write short notes on any *four* within **100** words each : [20]

- (i) Concept of exclusion
- (ii) Gramsci's views of the state
- (iii) Meaning of citizenship
- (iv) Concept of Addiction
- (v) Right to Health
- (vi) Health insurance.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) समाज आणि राजकारणाच्या संबंधावर चर्चा करा.
- (ii) राजकीय समाजशास्त्रातील मार्क्सवादी परंपरेचे योगदान स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) भारतातील हिंदूत्वाचे राजकारणाची चिकित्सा करा.
- (ii) सामाजिक चळवळ आणि नव-सामाजिक चळवळीतील फरक स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) आरोग्य क्षेत्रातील बिगर शासकीय संघटना (NGO)च्या भूमिकेची चर्चा करा.

(ii) भारतातील ग्रामीण आरोग्याच्या प्रश्न आणि समस्या विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) आजारपणाच्या सामाजिक कारणांचे वर्णन करा.

(ii) आरोग्य, औषधे आणि आजारपण या संकल्पना विशद करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा : [20]

(i) वर्जितता-संकल्पना

(ii) राज्यसंस्थेवरील ग्रामसीचे विचार

(iii) नागरिकत्वाची संकल्पना

(iv) व्यसन-संकल्पना

(v) आरोग्याचा अधिकार

(vi) आरोग्य विमा.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5407]-EXT-16

M.A. (Part I) EXAMINATION, 2018

(For External)

SOCIOLOGY

SO-04 : Sociology of Maharashtra : Culture and Society

and SO-08 : Sociology of Labour

(Optional Paper)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (a) Discuss Ethnic Nationalism of Shiv Sena in Maharashtra.
 - (b) Elaborate the debate over Women's education in 19th Century Maharashtra.
2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (a) Discuss Ambedkarite Movement.
 - (b) Explain the development issues with reference to regional disparity and displacement in Maharashtra.
3. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (a) Explain changing conceptions of work and labour.
 - (b) Discuss impact of Neo-liberal policies on informal sector in India.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
- (a) Examine composition of unorganized sector in India.
- (b) Discuss on migration and human trafficking.
5. Write short notes on any *four* within **100** words each : [20]
- (a) Causes of farmer suicide
- (b) Sanyunkta Maharashtra Movement
- (c) Widow Remarriage
- (d) Trade Union
- (e) Casualization
- (f) Post-Fordism organization.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (अ) महाराष्ट्रातील शिवसेनेच्या वांशिक राष्ट्रवादावर चर्चा करा.
- (ब) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील स्त्रियांच्या शिक्षणविषयकवाद विशद करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (अ) आंबेडकरी चळवळीवर चर्चा करा.
- (ब) महाराष्ट्रातील विकासाचे प्रश्न प्रादेशिक विषमता आणि विस्थापन या संदर्भात विशद करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
(अ) काम आणि कामगारांच्या बदलत्या संकल्पनांना विशद करा.
(ब) भारतातील अनौपचारिक क्षेत्रावर नव-उदारवादी धोरणांच्या परिणामाची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
(अ) भारतातील अनौपचारिक क्षेत्राच्या रचनेचे परीक्षण करा.
(ब) स्थलांतर आणि मानवी तस्करीवर चर्चा करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
(अ) शेतकरी आत्महत्येची कारणे
(ब) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ
(क) विधवा पुनर्विवाह
(ड) कामगार संघटना
(इ) कंत्राटीकरण (Casualization)
(फ) उत्तर-फोर्डिझ्म संघटना.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5407]-EXT-17

M.A. (Part-II) EXAMINATION, 2018

(For External)

SOCIOLOGY

(SC-05 : Application of Research Skills)

And

(SC-07 Sociology of Globalization)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]

(i) Explain the process of qualitative analysis.

(ii) Define sampling method. Describe types of sampling.

2. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]

(i) Describe steps in report writing.

(ii) Elaborate survey method and its tools.

3. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]

(i) Explain structures of Globalization before and after Bretton Woods.

(ii) Examine neo-liberal theory of globalization.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]

- (i) Discuss the cultural dimension of globalization.
- (ii) Discuss environmental challenges to Globalization.

5. Write short notes on any *four* of the following within **100** words each : [20]

- (i) Bibliography
- (ii) Identifying variables
- (iii) Formulation of Research problem
- (iv) Clashing civilizations
- (v) Digital divide
- (vi) Flat world.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) गुणात्मक विश्लेषणाची प्रक्रिया विशद करा.
- (ii) नमुना पद्धतीची व्याख्या लिहा आणि तिचे प्रकार विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) अहवाल लेखनाच्या पायऱ्या लिहा.
- (ii) सर्वेक्षण पद्धत आणि तिची साधने विशद करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) ब्रेटन वुड्सच्या आधी आणि नंतरच्या जागतिकीकरणाची संरचना स्पष्ट करा.

(ii) जागतिकीकरणाचा नव-उदारवादी सिद्धांताचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) जागतिकीकरणाच्या सांस्कृतिक पैलूंची चर्चा लिहा.

(ii) जागतिकीकरणाची पर्यावरणापुढील आव्हाने स्पष्ट करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

(i) संदर्भसूची

(ii) चलांची ओळख

(iii) समस्यासूत्रण

(iv) सभ्यतांमधील संघर्ष

(v) डिजीटल विषमता

(vi) सपाट जग.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5407]-EXT-18

M.A. (Part II) EXAMINATION, 2018

(For External)

SOCIOLOGY

SC-06 : Sociology of Development

and

SC-08 : Contemporary Social Theories

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (a) Critically examine the dependency theory of Development.
 - (b) Explain Schumacher's views on 'Small is beautiful' as an alternative view of development.
2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (a) Elucidate Gidden's theory of Structuration.
 - (b) Explain Gouldner's views on the crisis of Sociology.
3. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (a) Define development and explain the importance of sustainable development in the contemporary society.
 - (b) Explain how the present model of development has created conditions for various kinds of crisis.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
- (a) Discuss Frankfurt School's contribution to Marxism.
- (b) Discuss Baudrillard and Lyotard's contribution to post-modernism.
5. Write short notes on any *four* of the following within **100** words each : [20]
- (a) *Sarvodaya* concept of Mahatma Gandhi
- (b) Corporate social responsibility as a response to crisis in development
- (c) Millennium Development Goals
- (d) Bourdieu's concepts of habitus and field
- (e) Foucault's views on knowledge and power
- (f) Habermas's views on life-world and system.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (अ) विकासाच्या अवलंबित्वाच्या सिद्धांताचे चिकित्सात्मक परीक्षण करा.
- (ब) “स्मॉल इज ब्युटीफुल” या ग्रंथाच्या आधारे शुमाकर यांचे पर्यायी विकासावरील विचार स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (अ) गिडन्स यांचा ‘संरचनाकरण’ सिद्धान्त विशद करा.
- (ब) गुल्डनर यांच्या समाजशास्त्रातील अरिष्टावरील विचारांना स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
(अ) विकासाची संकल्पना लिहा आणि समकालीन समाजातील शाश्वत विकासाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
(ब) विकासाच्या वर्तमान प्रारूपाने विविध प्रकारच्या अरिष्टांची परिस्थिती निर्माण कशी केली आहे. ते स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
(अ) फ्रंकफर्ट स्कुलच्या मार्क्सवादावरील योगदानाची चर्चा करा.
(ब) बोड्रिलार्ड आणि ल्योटाई यांच्या उत्तर-आधुनिकतावादावरील योगदानाची चर्चा करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
(अ) म. गांधींची सर्वोदय संकल्पना
(ब) विकासातील अरिष्टाला प्रतिसाद म्हणून कॉर्पोरेट सामाजिक जबाबदारी
(क) सहस्रक विकास उद्दिष्टे
(ड) बोर्द्यूची हेबिटस (Habitus) आणि क्षेत्र (field) संकल्पना
(इ) फुकोची ज्ञान आणि सत्तेची संकल्पना
(फ) हेबरमासचे जीव-जगत आणि व्यवस्थेवरील विचार.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5407]-EXT-19

M.A. (Part II) EXAMINATION, 2018

(For External)

SOCIOLOGY

(Optional Paper)

SO-09 : Sociology of Gender

and

SO-13 : Sociology of Social Work

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]

- (a) Explain the major tenets of Marxist and Post-Modernist bases of feminism.
- (b) Discuss the concept of sexual division of labour in the caste and class context of family.

2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]

- (a) Elucidate the factors that cause girl students to drop out from education.
- (b) Discuss the important issues taken up by women's movement in order to challenge gender inequality.

P.T.O.

3. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
- (a) Examine the historical development of social work in India.
 - (b) Discuss social work in India with reference to environmental and livelihood.
4. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
- (a) Evaluate the advantages and disadvantages of social case work method and social group method in social work.
 - (b) Discuss social work in the field of families in India.
5. Write short notes on any *four* within **100** words each : [20]
- (a) Relationship between caste and patriarchy
 - (b) Glass ceiling
 - (c) Emergence of women's studies in India
 - (d) Development approach to social work
 - (e) Social Exclusion
 - (f) Corporate social responsibility.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) स्त्रीवादाच्या मार्क्सवादी आणि आधुनिकोतर आधारांची प्रमुख तत्वे स्पष्ट करा.
 - (2) कुटुंबाच्या जात आणि वर्गीय संदर्भात लिंगाधिष्ठीत श्रमविभाजनाची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) शिक्षणातून मुलींच्या गळतीला कारणीभूत घटक विशद करा.
 - (2) स्त्री चळवळीने लिंगभाव विषमतेला आव्हान देण्यासाठी हाती घेतलेल्या महत्वाच्या प्रश्नांची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) भारतातील समाजकार्याचा ऐतिहासिक विकास स्पष्ट करा.
 - (2) पर्यावरण आणि उपजीविका या संदर्भात भारतातील समाजकार्याची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) समाजकार्याच्या सामाजिक व्यष्टी कार्य पद्धती आणि सामाजिक गट पद्धती यांच्या गुण आणि दोषांचे परीक्षण करा.
 - (2) भारतातील कुटुंब क्षेत्रातील समाजकार्याची चर्चा करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा : [20]
- (1) जात आणि पुरुषसत्ता यातील संबंध
 - (2) काचेचे छत
 - (3) भारतातील स्त्री अभ्यासाचा उदय
 - (4) समाजकार्याचा विकास दृष्टीकोन
 - (5) सामाजिक वर्जितता
 - (6) कॉर्पोरेट सामाजिक जबाबदारी.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5407]-EXT-20

M.A. (Part II) EXAMINATION, 2018

(For External)

SOCIOLOGY

**SO-10 : Sociology of Disaster and Disaster Management
and**

**SO-14 : Human Rights and Social Justice
(2013 PATTERN)**

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (a) Explain causes and consequences of natural disasters with suitable examples.
 - (b) Discuss the role of State in disaster management.
2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (a) Define human rights and explain Marxist and neo-Marxist theories of human rights.
 - (b) Define social justice and discuss the issues and dimensions of social justice in India.
3. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (a) Define disaster and explain the need of pre-disaster management.
 - (b) Explain the nature and characteristics of disaster.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
(a) Discuss *two* important new rights : right to education and rights related to health.
(b) Examine the constitutional rights of women in India.
5. Write short notes on any *four* of the following within **100** words each : [20]
(a) Industrial disaster as a manmade disaster
(b) Risk society perspective to disaster management
(c) Disaster and women
(d) Relevance of human rights in globalised society
(e) Civil society organizations and human rights
(f) Environmental rights.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
(अ) नैसर्गिक आपत्तीच्या कारणांना आणि परिणामांना योग्य उदाहरण देउन विशद करा.
(ब) आपत्ती व्यवस्थापनातील राज्याच्या भूमीकेवर चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
(अ) मानवी हक्काची संकल्पना लिहा आणि मानवी हक्कावरील मार्क्सवादी आणि नव-मार्क्सवादी सिद्धांताला स्पष्ट करा.
(ब) सामाजिक न्यायाची संकल्पना आणि भारतातील सामाजिक न्यायासंदर्भातील प्रश्न आणि आयामांवर चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
(अ) आपत्ती संकल्पना लिहा आणि पूर्व-आपत्ती व्यवस्थापनाच्या आवश्यकतेला विशद करा.
(ब) आपत्तीचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
(अ) शिक्षणाचा हक्क आणि आरोग्यसंबंधीत हक्क या दोन नवीन महत्वाच्या हक्कांवर चर्चा करा.
(ब) भारतातील महिलांच्या सविधानात्मक अधिकारांचे परिक्षण करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
(अ) औद्योगिक आपत्ती—एक मानव निर्मित आपत्ती
(ब) आपत्ती व्यवस्थापनावरील धोकादायक समाज दृष्टिकोन (Risk Society Perspective)
(क) आपत्ती आणि स्त्रिया
(ड) जागतिक समाजामध्ये मानवी हक्काचे महत्व
(इ) नागरी समाज संघटना आणि मानवी हक्क
(फ) पर्यावरणीय अधिकार.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5407]-EXT-21

M.A. (Part-II) EXAMINATION, 2018

(For External)

SOCIOLOGY

(Optional Paper)

(SO-12 : Environment and Society

And

SO-15 : Ethnicity in India)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (i) Explain the relationship between Environment and Development.
 - (ii) Describe various environmental issues.
2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (i) Examine Environmental Movements in India.
 - (ii) Discuss on Environmental Laws and State Policies.
3. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (i) Elaborate various perspectives on ethnicity.
 - (ii) Explain emergence of Nation, Nationalism and Nation-State in India.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]

- (i) Debate on nature of cultural diversity in India.
- (ii) Critically examine representation of ethnic groups in Media.

5. Write short notes on any *four* within **100** words each : [20]

- (i) Rio 1992
- (ii) Global warming
- (iii) Water Pollution
- (iv) Sub-national movements
- (v) Concept of ethnicity
- (vi) Concept of pluralism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) पर्यावरण आणि विकासातील संबंध स्पष्ट करा.
- (ii) पर्यावरणाच्या विविध प्रश्नांचे वर्णन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) भारतातील पर्यावरणविषयक चळवळींचे विश्लेषण करा.
- (ii) पर्यावरणविषयक कायदे आणि राज्यसंस्थेच्या धोरणांवर चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (i) वांशिकतेवरील विविध दृष्टिकोण स्पष्ट करा.
- (ii) भारतातील राष्ट्र, राष्ट्रवाद आणि राष्ट्र-राज्याचा उगम विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (i) भारतातील सांस्कृतिक विविधतेच्या स्वरूपावर चर्चा करा.
- (ii) प्रसार माध्यमातून वांशिक समूहाच्या सादरीकरणाचे चिकित्सात्मक परीक्षण करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा : [20]

- (i) रिओ 1992
- (ii) जागतिक तापमान वाढ
- (iii) जलप्रदूषण
- (iv) उप-राष्ट्रीय चळवळ
- (v) वांशिकतेची संकल्पना
- (vi) बहुविविधतावाद संकल्पना.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5407]-EXT-22

M.A. (Part-II) EXAMINATION, 2018

(For External)

SOCIOLOGY

(Optional Paper)

(SO-12 : Urban Sociology

and

SO-16 : Sociology of Crime)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (i) Discuss development of Urban Sociology in India.
 - (ii) Explain Castells' contribution to Urban Sociology.
2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (i) Explain the features of global city and its rising significance.
 - (ii) Discuss various issues related to urban inequalities in India.
3. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (i) Examine Sutherland and Cohen's contribution to sociology of crime.
 - (ii) Explain the meaning and features of organized crime.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]

- (i) Discuss types and causes of crimes against women.
- (ii) Explain the concept of punishment and examine its types.

5. Write short notes on any *four* within **100** words each : [20]

- (i) Migration in the context of globalization
- (ii) Wirth's theory of urban sociology
- (iii) Water crisis in urban India
- (iv) Open prison
- (v) Causes of terrorism in India
- (vi) Modern concept of crime.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) भारतातील नागरी समाजशास्त्राच्या विकासाची चर्चा करा.
- (ii) नागरी समाजशास्त्राला कॅस्टल्स (Castells) यांनी दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) जागतिक शहराची वैशिष्ट्ये आणि त्यांचे वाढते महत्व स्पष्ट करा.
- (ii) भारतातील नागरी विषमतांसंबंधी विविध प्रश्नांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) गुन्हाच्या समाजशास्त्राला सदरलँड आणि कोहेन यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.

(ii) संघटीत गुन्हाचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) स्त्रियांविरुद्ध गुन्हांचे प्रकार आणि कारणे यांची चर्चा करा.

(ii) शिक्षा ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि तिच्या प्रकारांचे परीक्षण करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा : [20]

(i) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात स्थलांतर

(ii) वर्थ यांचा नागरी समाजशास्त्राचा सिद्धांत

(iii) नागरी भारतातील पाण्याचे अरिष्ट

(iv) खुले तुरुंग

(v) भारतातील दहशतवादाची कारणे

(vi) गुन्हाची आधुनिक संकल्पना.